

ARGIA LIBURUAK

BERDEA DA MORE BERRIA

BIZKAIKO EGOITZETAKO
GREBALARIEN TESTIGANTZAK

Onintza Irureta Azkune

Hitzaurrea: *Irantzu Varela Urrestizala*

BERDEA DA MORE BERRIA

BIZKAIKO EGOITZETAKO
GREBALARIEN TESTIGANTZAK

Onintza Irureta Azkune

EGILEA

ONINTZA IRURETA AZKUNE

AZALEKO ARGAZKIA

LUIS JAUREGIALTZO/ FOKU

EMAKUME GREBALARIEN ARGAZKIAK

DANI BLANCO/ARGIA

GAINERAKO ARGAZKIAK

ELA SINDIKATUA

ARGITARATZAILEAK

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA S.A.L.

MANU ROBLES-ARANGIZ INSTITUTUA

INPRIMAKETA-MAKETAZIOA

ANTZA KOMUNIKAZIO GRAFIKOA

Lege Gordailua: SS-148-2019

ISBN: 978-84-09-088838-6

LIBURU HONEN EDUKIAK KOPIATU, MOLDATU, ZABALDU ETA ARGITARA DITZAKEZU,
GURE EGILETZA AITORTU ETA BALDINTZA BERETAN EGINEZ GERO.

AURKIBIDEA

Hitzaurrea	7
Sarrera	11
Oporretara joateko dirutxoia	13
Emakumeek lan eta gizonek negoziatu?	17
Bost minutu iraun du batzarrak: Kirikiñotarrak grebara	19
Gotzaina da patroia?	23
Batzuetan txikikeriak lorpen handiak dira	27
“Gu Bizkaiko egoitzak gara”	29
Espainiako lan erreformari hortzak erakusten.....	33
Jauzi handia	37
BORROKA BAT IRUDITAN ETA HITZETAN.....	41

ZORTZI GREBALARIREN BIZIPENAK

Ainhoa Menéndez Llamosas.....	67
Maribel Sampedro Martínez	75
Marina Costa Bonome.....	85
Verónica Aguado Otero eta Lara Góngora Góngora.....	99
Aitziber Tolosa Contreras.....	111
Kontxi Rodriguez Palacios.....	119
Marisol Rueda Espinha.....	129
Eraldatzen diren bizitzak.....	139

HITZAURREA

Langile borrokaren epikan emakume gutxi dago.

Koadroetan besoetan eusten diegu haurtxoei, ogia eta arrosak eskatzen ditugu, edo “gure” gizonen ondoan ibilian goaz... baina gutxitan idatzi dugu langile borrokaren epika.

Zeren langile borrokak denbora gehiegiz ulertu du zapalkuntza nagusia dela ugazabek gizonen lan-indarra ebastea. Gizonok egunero beraien etxetik ateratzen ziren biziraupena irabazteko, doi-doi ez hiltzeko balio zuen biziraupena.

Langile borroka fabrikatan, lantegitan, meategitan, muntaia-kateetan, obretan, itsasontzitan, landa eremutan marraztu da. Beso sendoz, esku handiz, bizarrez, eta ahots baxuz margotu da. Halakoa da koadroa, langile borrokak (edo gutxienez zati batek) jarraitzen du pentsatzen kapitalismoaren zapalkuntza nagusia klase zapalkuntza dela. Klase barruan zapalkuntzarik (eta zapaltzailerik) egongo ez balitz bezala.

Langile borrokak gutxi pentsatu du, eta are gutxiago borrokatu, emakumeen alde. Emakumeek fabrikatik, tailerretik, meategitik, egunero etxera itzultzen ziren gizonak bizirik iraun zezaten, sare ikusezin baina ezin hondatuzkoa eraiki zuten. Gizonak bizirik, seme-alabak ere bai. Emakumeek jaten eta edaten ematen zieten, lotarakoa,

muntaia-kateko katebegi gaixoak eta zaharrak zaintzen zituzten; itsasontziek pagatzen zituzten sareak josten zituzten; gizonen pare makurtzen ziren soroetan.

Langile borrokak onartu du emakumeek beti egin dutela lan, baina gizonen alboan lan egin dutenean baino ez du aitortu, haiek bezainbeste egin dutenean, ziurrenik haiek baino gutxiago kobratuta.

Alabaina, langile borrokaren epikak ez du zuzen jokatu emakumeekin; lan-indarra lapurtu zaie hil arte zorua garbitzen jakin dutenetik, zortzi orduko lanaldirik gabe, baja ordaindurik gabe, opor ordaindurik gabe. Ez du zuzen jokatu lan-indarra erditzen zutenekin, lan-indarra elikatzen eta zaintzen zutenekin, haien lanaren bidez lan-indarra ez zela agortuko bermatzen zutenekin. Lan hori, inork, ezta emakumeek ere, ez zuten lantzat.

Kapitalismoak hori gabe ezingo luke iraun, ezta giza espezieak ere, egiazki behar-beharrezkoa den lan bakarra zaintza baita. Zaintza emakumeei kapitalismoak ezarri digun lana da, eta gure lan-indarra gaizki ordaintzeko duintasunik ere ez du izan. Maitasunagatik, erruagatik, ohituragatik, behar gorriagatik, zaintzera derrigortu gaitu, jomugan jar ez gaitzaten edo hil ez gaitzaten.

Eta, jada, gizadi osoa zaintzeko maitasunik ez genuenean (denok batera ere ez), eta deus ere ordaintzen ez zigun merkatuari eskulan merke-merkea ematen jarraitzeko... bada, ordaintzen hasi ziren.

Zaintza egiazko lan bihurtu zen, ordainpeko lana zelako. Okerren ordaindutako lana. Lanik prekarioena. Eskubide gutxieneko lana. Lan feminizatuena.

Beti gurea izan den lana.

Kontzientzia feministarekin batera ezagutu nuen klase kontzientzia, gure etxean denek egiten zutelako lan asko, baina emakumeek ez zuten kobratzen. Eta emakumeek bazekiten ez zela bidezkoa, baina ez zegoen besterik. Eta gizonek uste zuten hala behar zuela izan.

Horregatik, feminismoa ez dut ulertzen, ez bada langile borroka. Eta horregatik, ez dut langile borroka ulertzen, ez bada feminista.

Horregatik, azterketa askorik ez nuen egin behar izan ulertzeko Bizkaiko egoitzetako langileen borroka, langile borroka eta feminista zela.

Zeren lan baldintza hobeak eskatzen zituzten, baina baita lana beste modu batez egitea ere. Soldata bidezkoa kobratzea eskatzen zuten, baina baita denbora gehiago ere, artatzen zituzten pertsonen zaintza-modua ez zedin ganadutegia izan, baizik eta zaintza. Hala, sentitu zezaketen haiena ez zela biziraupena, lana baizik.

Sektore biziki feminizatua, lotsagarriki prekarizatua, non zaintza muntaia-kate bihurtu arte merkantilizatzen den, langile borroka eta feminista da. Eta borroka feminista eta obreroa da.

Horregatik, ez nuen zalantzarik izan eskatutakoa egiteko, alegia, hura borroka feminista zela zalantzan jartzen zue-nari bestelakoa sinestarazteko ahalegina egiteko. Horregatik, hunkitu nintzen mobilizazio batean megafonoa eman zidatenean. Horregatik, Arriagako kanpaldian hauspotu genituenean, konturatu nintzen irabaziko zutela. Horregatik, urtebete baino gehiagoz borrokan aritu ziren emakume ausarten elastiko berdea gordetzen dut. Borroka irabazi zuten, eta asko galdu zuten. Nekatu, erre, (batzuk dibor-

tziatu ere bai), eta haserretu ziren, arrautzei eusten zieten ugazabei aurre egin zieten (hori baino ez baitute errespetatzen).

Nora iritsiko ziren ez zekiten, horregatik hasi zuten borroka. Uste dut eredu direla gauza askogatik: langile borroka eta feminista izan delako; ausartak izan direlako; arrautzei eusten dietenei irabazi dietelako; beraientzat eta besteentzat borrokatu dutelako; bazekitelako batzuk asko galdu behar zutela, besteok dena gal ez dezagun...

Langile borrokaren epika emakume feministaz beteta dago. Borroka feministaren epika emakume langilez beteta dago.

Eskerririk asko emakume haiek izan zaretelako

Irantzu Varela Urrestizala

SARRERA

378 egun greban. Serio demonio hasi ziren egunak kontatzen eta paperean idazten. Bizkaiko zaharren egoitzetako langileek, halako batean, apuntatzeari utzi zioten. Hain zen kopurua handia, hainbeste egin zuen gainezka gertatzen ari zenak. Borroka luzeak grebalarien indarrak ahitzeko arrisku latza izaten du. Borrokak luze iraungo zuenik ere, patronalek ez zuten espero: “Zenbat iraungo dute bada?”.

Iraun izanari etekin galanta atera zieten emakume grebalariek. Bilbon, Bizkaian, Euskal Herrian, eta kanpoan elastiko berdeak ezagunak egin ziren. Hedabideak apurka-apurka gerturatzen hasi zitzaizkien. Jakin genuen emakumeak zirela ia denak, esan ziguten kokoteraino zeudela lan baldintzez, soldata baxuak zituztela, gure zaharrak ez zeudela behar bezala zainduta, ohartarazi ziguten borroka hura ez zela lan borroka soil, borroka feminista ere bazela. Adierazi ziguten zaintza lanen duintasuna jokoan zegoela, erakunde publikoek pribatizazioaren alde egindako apustuaren ondorioak ordaintzen ari zirela... Etenik gabe kontatuko ziguten haien borroka. Hedabideetara jo zuten, Bilboko kaleak hartu zituzten, Bizkaia zeharkatu zuten, oinezko ibilaldiak egiten zituzten, piraguan eta bela-ontzian ibili ziren... Kantuz eta irribarrez, batzuetan, amorruzko oihuz besteetan, zabaldu zuten aldarria lau haizetara.

Iraun eta ekin. Patronalak eta Bizkaiko Foru Aldundia deseroso, uste ez zutela, emakume langileak eguna joan eta eguna etorri kalean.

Askotariko emakumeek erabaki zuten greba egitea, eta ahalduntze prozesu indibidual eta kolektibo nabarmena bizi izan zuten. Batzuk borroka laborala eta feministetan zaildutakoak, gutxi batzuk ELAko ordezkari sindikalak, eta asko, ordura arte, norberaren lan baldintzak aldarrikatzeko ahotsa altxatzeko beldurrez.

Emakume horietako zortzi ezagutuko dituzue ondoko orrialdeetan: Maribel Sampedro Martínez, Ainhoa Menéndez Llamosas, Marina Costa Bonome, Verónica Aguado Otero, Lara Góngora Góngora, Marisol Rueda Espinha eta Aitziber Tolosa Contreras.

Greba handia kontatu nahi ziguten, eta azkenean greba adina kontatu digute bakoitzak bere lantokian, bere zahar egoitzan, bizi duena. Historia gogorak, mina, beldurra, amorrua, harrotasuna, arrakastaren poza. Gutxi batzuetan begiak busti zaizkie, gehienetan tinkotasunaren irribarrea gailendu da.

Emakumeen kontakizunen aurretik, ordea, 1980ko urteetara egin dugu atzera. Halako greba ez baita hego haizearen ufada batez sortzen. ELA sindikatuak sektorean egindako apustuaren giltzarriak azaldu ditugu eta egoitzetako emakume zaintzaileen hazte prozesua kontatu.